

Áššit maiguin mii bargat du ovdas.

1. **Dievaslaš riegádahtinossodat Áltái. Álttás Hámmerfestii lea measta 140 kilomehtera.** Guovdageainnus Hámmerfestii lea 280 kilomehtera. Pasientfokus bargá dan nammii ahte nissonat Álttás, Guovdageainnus ja eará boaittobeale guovlluin galget beassat riegádahttet Álttás. Li oktage nissonolmmoš galgga dárbašit sáddejuvvot okto, jorttamovrra haga, priváhta biillain kolonnain Áisaroaivve boekte, go riegádahtten lea boadí boadí. Dat ii galgga dáhpáhuvvat!

2. **Dievaslaš geriatralaš ossodat ferte ásahuvvot Áltái.** Eanaš vuorasolbmot Finnmarkkus ásset Álttás. Li oktage vuorasolmmoš galgga jápmít okto Hámmerfeasttas dan dihte go biilageaidnu Áisaroaivve badjel lea gitta, dahje jus bearaaš ii ollen áiggil boahit. Li leat dohkálaš ahte jábmi olmmoš galgá leat okto!

3. **Golbma - 3- ovttadássáš buohcveisiesu Finnmarkui.** Finnmarku lea earálagan fylka. Politihkkarat leat dagahan min spiekastatfylkan Norgga dearvašvuodalága ektui. Li oktage pasieantta gii fáhkka roasmehuvvá/buohccá Finnmarkkus galgga vuos sáddejuvvot báikkálašbuohcveisiesuide Finnmarkkus, muho sáddejuvvot njuolgga Universitehtabuohccevissui, UNNii, Romssas.

4. **Jorttamovraváilivuohta.** 2019 meroštallojuvvui jorttamovraváilivuohta Norggas leat 200 jahkedoaimma. Jorttamovrat fertejtit oažžut fálaldaga ollesággevirgiide. Lea dárbu eanet oahppan jorttamovrraide, maiddái geat sámástit.

5. **Guovdageaidnu lea okta suohkan Finnmarkkus mii lea doaresbealde buohcveisiesu ektui.** Guovdageainnu suohkan ferte šaddat teleteknologalaš ovdamannisuohkaniin buohcvevissobálvalusaide Finnmarkkus. Dat maid Guovdageaidnu oažžu teknologalaš fálaldagain, galget maiddái ásahuvvot buot eará doaktárkantuvrraide Finnmarkkus.

6. **Guovdageaidnu ferte oažžut sadjái gearggosvuoda-girdišilju ambulánsagirdiide.** Go buohastaattá Guovdageainnu eará suohkaniiguin Finnmarkkus, gos leat seamma ollu dahje unnit ássit, de lea Guovdageainnus heajut gearggosvuodafálaldat. Dán sáhtášii čoavdit gáid-dusstivrejuvvon girdidoartnair, seamma modealla mielde go Bådåddjo dál stivre gearggosvuodafálaldaga Várggáin, Donjevuonas ja Værøyas. Leat sullii 280 kilomehtera Guovdageainnus Hámmerfeasta báikkálaš buohccevissui. Billain dát mákki ádjána badjel njeallje diimmu. Gearggosvuoda-girdišillju Guovdageainnus ásahivčii oadjebasdili álbmogii.

7. **Heittihit práksisa Finnmarkkus gos pasieanttat sirdašuvvet ovta ambulánsabiillas nubbái.** Oarje-Finnmarkkus leat prehospital nammasaš bálvalusat láighohan

garaša Skáiddis, sullii 50 kilomehtera eret Hámmerfeasta báikkálaš buohcceviesus. Pasieanttasardin ádjána sullii 15-18 minuhtta. Garášas Skáiddis eai leat hivssegat pasieanttaid várás. Jus pasieanttas lea hivssetdárbu, de šaddá čegnet garaša duohkai!

8. **Vuddjiidlonohallan ferte ásahuvvot.** Dassážii go Áltái ásahuvvo ollislaš riegádahtin-, geriatrija- ja fáhkkat-lašossodat, de fertejtit láhčit dili nu ahte ambulánsabiillat sáhttet vuoddjít gitta Hámmerfestii nu ahte pasieanttaid eai sirdde ovttá biillas nubbái. Ferte ásahuvvot vuoddjilonuheapmi ambulánsabiillaid gaskkas. Dát lea dearvašvuodaministara liigidokumeantta 2018 mielede man Stuoradiggi meannudii Prop. 85 S (2017-2018). "Davvi dearvašvuohhta galgá suokkardit molssaevttolaš čovdosa ambulánssaide mat šaddet lonuhit bargiid". Dát ášši galgá meannuduvvot 2021-2025 stuorradiggeáigodagas. Pasientfokus bealis sáhttit veahkkin dán barggus.

Leaktofanas gaskkal Álttá ja Hámmerfeasta. Odne johttá leaktofanas guktii beaivái Álttás Hámmerfestii ja máhccá fas ruovttoluotta. Pasientfokus áigu oččodit dán fálaldaga viiddiduvvot nu ahte šaddet golbma leaktofanas tuvrra beaivái, ja nu ahte oktii beaivái máhccá Áltái ovdalgaskabeaivvi. Goalmmát fanasfálaldat ii čuoza eará fanasfálaldatruttuiden Finnmarkku rittus. Goalmmát fanasfálaldat attášii Guovdageainnu, Álttá ja eará boaittobeale báikkiid pasieanttaide oanehit mákkoštanbeivviid. Dát viiddideapmi boahit maid buorrin Hámmerfeasta ealáhusi ja turismmaeláhusi.

9. **Leaktofanas gaskkal Álttá ja Hámmerfeasta.** Odne johttá leaktofanas guktii beaivái Álttás Hámmerfestii ja máhccá fas ruovttoluotta. Pasientfokus áigu oččodit dán fálaldaga viiddiduvvot nu ahte šaddet golbma leaktofanas tuvrra beaivái, ja nu ahte oktii beaivái máhccá Áltái ovdalgaskabeaivvi. Goalmmát fanasfálaldat ii čuoza eará fanasfálaldatruttuiden Finnmarkku rittus. Goalmmát fanasfálaldat attášii Guovdageainnu, Álttá ja eará boaittobeale báikkiid pasieanttaide oanehit mákkoštanbeivviid. Dát viiddideapmi boahit maid buorrin Hámmerfeasta ja Álttá ealáhusaide ja turismii.

10. **Odđa girdišiljohuksen Grøtnesii Hámmerfeasttas.** Lea go riekta atnitt 2,5 gitta vihtta miljárddaa runnno servodaga ruđain odđa girdišilju gávpogii gos ovddežis jo lea girdišilju? Riegádahtten-, geriatrija- ja fáhkkatlašossodat Áltái máksá 600 miljárddaa runnno. Lea go servodahkii eanet ávkin huksehit odđa girdišilju Grøtnesii ja 11 000 olbmu, vai lea go servvodatekonomiija ja gearggosvuodadustehusa ektui eanet jierpmálaš nannet eallinkvalitehta ja oadjebasvuoda birrasii 30 000 olbmu Áltá-regiovnnas mii fátmasta Láhpi, Guovdageainnu ja Návuona. Guovdageaidnu ferte oažžut gearggosvuodagirdišillju ja vejolahšuoda viiddidit dábálaš girdišilljun ovdal go ásahit odđa

girdišiljuid dohko gos ovdalis jo leat girdišiljut. Leaktofansoktavuođa nannen gaskkal Álttá/Hámmerfeasta/ Álttá addá buori, áigeguovdilis ja ekonomalaš fálaldaga ovdánahttet Oarje-Finnmarkku ealáhusaide.

11. **E45 Silisávži.** Pasieanttasihkkarvuohtha pasieanttaid fievrredeamis lea dehálaš ášši. Pasientfokus áigu bargat jođánit oažžut hukset odđa geainnu Silisávži čađa.

12. **Allet fuonáš guovludoaktáriid fágalaš gelbo-lašvuoda!** Go galgá eastadit buozalmasvuoda vearráneamino infárkka váimmus ja vuoinjamaččain, de fertejtit doaktárat Áltái, Guovdageainnus, Várggáin ja muđuid Finnmarkkus beassat sáddet pasieanttaid jođáneamos vugirivttes divššohahkii garvin dihte liigemátki báikkálaš buohccevissui Finnmarkkus. AMK ii galgga gomihit doaktáriid mearrásusaid. Dás lea sáhka pasieanttaid eallimis.

13. **Psyhkalaš dearvašvuohtha ja gárrenmirkkoheava-heapmi.** Fertejtit ásahuvvot eambbo fáhkkatlášsajid nuorra pasieanttaide geat gillájít psyhkalaččat. Dat livččii ávkin olles Finnmarkui. Fertejtit virgáduvvot eanet psikiatarat, nu ahte psyhkalaš buohccit ja sii geat leat darvánan gárrenmirkkuide ožžot divššu jođáneamos lágiin. Čuovvulanveahkki manjel divššu ii galgga dušše fállojuvvot dihto áigái, muho addot pasieanttaide dárbbuid miede.

14. Doalahit friddja divšohatválljenvejolašvuoda!

Dikšoválljenfriddjavuhta lea dehálaš Norgga boaittobeale guovlluide. Pasieanttat geain lea riekti dearvvašvuodaisk-kadeapmái, sahttet válljet oažüt divšu juogo almmolaš divšohagain dahje priváhta divšohagain main lea šiehtadus Helfoin. Ovdamunit: Pasieanttat geat muđuid sáhttet gártat leat buohccindiedihuvvot guhkit áigái, sáhttet friddja divšohatválljenvejolašvuodain eastadit buozalmasuodavearráneami, kronalaš dearvvašvuodaváttisvuodaid ja nu beassat árabut máhccat bargui. Dát lea servodateko-nomalaččat ávkin sihke bargái, bargoaddái ja stádii.

15. Iešgudetlágan divšut/dutkamat. Borasdávdda dutkan.

Dat ferte juolluduvvot eanet ruhta borasdávda vaksiinnaid. Nu go ovdamearkka dihte ovdaráksáborasdávdi.

16. Bátnedikšu/bátnedearvvašvuota.

Bátneiskkadeamit ja divšut fertejít fátmastuvvot seamma iešmáksorádjortnegii go eará dearvvašvuodabálvalusat.

17. Nannet boarásmuvvama ja dearvvašvuoda gelbo-

lašvuoda oahpuin. Dutkamat čájehit ahte vuorrasat pasieanttat ja dearvvašvuodabálvalusa geavaheaddijit eai olus namuhuvvo láhkaásahusain, fágaplánain, oahppoovttadagain ja nationála rámmoplánain. Fertejít áshuvvot čiekjundanfáttat boarásmuvvama ja dearvvašvuoda birra joatk-kaskuvllain, allaskuvllain ja universitehtain. Sámi kultuvra ja giellamáhttu ferte maiddái vuoruhuvvot.

18. Dearvvašvuodahavarijjakommišuvdna. 2018 ása-

huvvui Ukom, Stáda guorahallankommišuvdna dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus. Ukom lea Stavangeris, muho doppe leat unnán bargit ja sii ožžot unnán ruhtadeapmi. Dán dihte oaivilda Pasientfokus ahte Dearvvašvuodahavarijjakommišuvdna galgá leat ovttadássáš Stáda girdihavarijjakommišuvnnain, ja galgá guorahallat buot duođalaš dáhpáhusaid daid iešguđet dearvvašvuodaovttadagain Norggas.

19. Spiehkastraporteren sikkaraste pasieanttaid ri-

ektesihkarvuoda. Mii galgat oahppat boasttuvuodain, ja

de fertet hupmat dáid birra. Vearu dahje váilevaš dikšu, mii

dagaha buozalmasuodavearráneami dahje jápmima, fer-te sorjjasmeahttun Dearvvašvuodahavarijjakommišuvdna guorahallat dáhpáhusa. Go olbmot diedihit vuorjašumiid, de dát fertejít guorahallojuvvot Stádahálldašeaddjis mii lea eará fylkkas gos vuorjašupmi lea diedihuvvon.

20. Njeallje bistevaš buohccidivšároa-hppobáikkit Finnmarkkus.

Oahppobáikkit leat Guovdagainnus, Girkonjárggas, Álttás ja Hámmerfeasttas. Statis-tikhalaš guovddášdoaimmahaga logut čájehit ahte Norga dárbbaša 28 000 buohccidivšára 2035. Lassin lea dárbu eanet oahppan doaktáriidda, spesialisttabuohccidivšáridda ja eará dearvvašvuodabálvalusbargiide.

21. Gelbbolašvuodenannnen Ambulánsabálvalusas.

Ambulánsabargit leat dorvun pasieanttaide ja buohccef-suid olgeš giehtan. Olu ambulánsabargit ohcalit lassi oahppovejolašvuodaid bachelordásis. Bálkádássi ferte nan-nejuvvot oahpu ja ovddasvástádusa mielde. Bargovuorut fertejít sihkarastit ambulánsabargiid rievtti vuoinjstanágái.

22. Finnmarkku buohcciviessu galgá Davvi-Norgga Universitehtabuohccefiesu, UNNa, stivrejumi vuollai.

Ášši galgá meannuduvvot boahtte stuorradiggeáigodagas. Jus Pasientfokus beassá Stuorradiggái, de mii oassálastit debáhtas ja sáhttit váikkuhit buohcceviessostruktuvrii buoremussan pasieanttaide.

23. Buot váibmo- ja vuoinjamašpasieanttat, beroš-keahttá gos Finnmarkkus ásset, galget sáddejuvvot njuolggia Davvi-Norgga Universitehta buohccevissui Romssas.

Manne? Áigesuollagiid ferte hehttet! Finnmarkkus ii leat fágagelbbolašvuhta váibmo- ja vuoinjamašbuozalmasuodain. Go pasieanttat sáddejuvvot lijemátkkiin juogo Girkonjárgga dahje Hámmerfeastta báikkálaš buohccevissui, de dát dagahit ahte áigi gollá ja pasieanttaid dearvvašvuota vearáska, bargonávcchaisvuoda ja árra jápmima. Dát ii leat dohkálaš! Mo dán čádahit? Norlán-da skippijviesso Báđádjos ferte odasmahttojuvvot dievas-laččat váibmoklinihkkan. Dát mearkkaša ahte galgá leat doaimmas birra jándora, maiddái vahkkoloahpaid. Dievaslaš váibmoklinihkka Báđádjos dagaha ahte UNN

buohcceviesus Romssas luvve seangasajiid ja áiggi divššuide. Dát seangasajit fertejít fállot pasieanttaide Finnmarkkus geat dárbbašit PCI-iskosiidda gos rahpet buđđosan varrasuonaid váimmus. Pasieanttat galget girdin fievrreduvvot njuolggia Romsii. Dát guoská buot Finnmarkku suohkaniidda.

24. Dearvvašvuodaovttadatdoaibmamodealla ferte rievaduvvot/heittihuvvot.

Dearvvašvuodaovttadatdoaibmamodealla ásaheapmi 2002:s lea mielddisbuktán stuora hástalusaid buohcci olbmuide, earenoamázít bo-attobeale guovlluin. New Public Management ulbmil lea nannet eaiggádiid dietnasa. Stáda ruhtada buot buohcce-viessobálvalusaid Norggas. Buohcceviesus ii galgá báhcitrudalaš badjelbáza. Ovttadatdoaibmamodealla lea dagan ekonomiija váldoulbmlin ovdalii dearvvašvuodáfága-laš áššiid. Dákko dáhttu Pasientfokus nannosit bargat organisašuvnnain Alternativ til helseforetaksmodellen.

25. Dearvvašvuodaovttadagain lea maid dálkkádatov-dasvástádus.

Politihkkárat Norggas leat geatnegahtten čuovvut iešguđet riikkaidgaskasaš šiehtadusaide geahpi-dan dihte dálkkádatgássaid. Dat ferte leat cielga čanastat gaskkal politihkalaš mearrádusaid ja das mo stáhta ieščádaha dálkkádatdoaimmaid stáda iežas doaimmain, muh-to maiddái doaimmain gos stádas leat ossosat. Dát guoská maiddái Norgga dearvvašvuodaovttadagaide. Dat odda buohcceviesut mat huksejuvvot Norggas mielddisbuktet eanet fievrredeemiid. Pasientfokus bealis áigut bargat očco-dit dearvvašvuodaovttadagaid váldit stuorit dálkkádato-vddasvástádusa báikkálaččat. 2018 vudje ambulánsabillat Finnmarkkus 1607 000 kilomehtera. Koronajagis 2020:s vuddje 1368 670 kilomehtera. Lassin ledje vel fievrredeamit girdiiguin ja fatnasiiguin. Dát lea stáda bealis heajos dálkkádatstrevjupmi. Dát mearkkaša ahte fertejít huksejuvvot eanet buohcceviesut dohko gos olbmot ásset. Pasieanttat fertejít sáddejuvvot njuolggia rievttes báikái, eaige sáddejuvvot lijemátkkiid mielde buohcceviesuid gos ii leat fágagelbbolašvuhta nugo omd. váibmo-, vuoinjamaš- ja varrasuotnadávddaide. Riegádahtinossagat fertejít áshuvvot doppe gos nissonolbmot ásset – dát nanne ássanmovtta ja eleš servodagaid.

